

รายงานการวิจัย

พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ตำบลบึงอ้อ อำเภอมะนัง จังหวัดนครราชสีมา

ศุภรัตน์ ชูพันธ์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ตำบลบึงอ้อ อำเภอมะนัง จังหวัดนครราชสีมา จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 237 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา เพื่อหาค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับดี ร้อยละ 100 ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบสารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดี ร้อยละ 100 ความเชื่อด้านสุขภาพ ซึ่งได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับดี ร้อยละ 97.9 พฤติกรรมก่อนการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช พฤติกรรมระหว่างการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และพฤติกรรมหลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับดี ร้อยละ 100 โดยที่ความ

เชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ($Y = -.177$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร, เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

บทนำ

ปัจจุบัน มีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในประเทศไทย ซึ่งมีปริมาณการใช้เพิ่มขึ้นทุกๆ ปี และพิษภัยของสารเคมีที่มีต่อผู้ใช้และสิ่งแวดล้อมก็เป็นปัญหาสำคัญที่จะมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการนำสารเคมีเป็นจำนวนมากมาใช้ โดยเฉพาะทางการเกษตร จึงทำให้หน่วยงานทุกฝ่ายให้ความสำคัญ สนใจที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ในอดีตเกษตรกรเป็นแบบที่มุ่งเน้นการปลูกเพื่อการบริโภคเฉพาะในครัวเรือนเท่านั้น แต่เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร จึงทำให้มีการเร่งพัฒนาการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิตให้

¹ อาจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ วิทยาลัยนครราชสีมา

เพียงพอต่อความต้องการของประชากร จึงมีการผลิตพืชเพื่อการค้า โดยมีการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจเพื่อการส่งออกมากยิ่งขึ้น จึงทำให้เกษตรกรมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพอนามัยของเกษตรกร ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม เพราะการมุ่งเน้นการเกษตรเพื่อการค้าในปัจจุบันยังทำให้คุณภาพของผลผลิตมีคุณภาพทางโภชนาการต่ำอีกด้วย และยังมีสารเคมีตกค้างในพืชผักเกินมาตรฐาน เกษตรกรที่มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของตลาดมากเกินไป โดยลืมให้ความสำคัญแก่คุณภาพของผลผลิต คุณค่าต่อสุขภาพอนามัย รวมไปถึงสารเคมีที่ตกค้างหรือปนเปื้อนมากับผลผลิตสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทั้งสารกำจัดแมลง สารป้องกันและกำจัดโรคพืช และสารกำจัดวัชพืชมาใช้ในการเกษตรเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยทั่วไปแล้วสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีอยู่ประมาณ 200 ชนิด ที่นำมาใช้ในการเกษตรได้แก่ สารเคมีกำจัดวัชพืช(Herbicide) ร้อยละ 50 สารเคมีกำจัดแมลง (Insecticide) ร้อยละ 30 สารเคมีกำจัดโรคพืช (Fungicide) ร้อยละ 15 และสารเคมีอื่นๆ ร้อยละ 5 จากการรายงานข้อมูลการนำเข้าสารเคมีทางการเกษตร ปี พ.ศ. 2542 (กองควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร, 2552) พบว่าสารเคมีทางการเกษตรที่นำเข้ามากที่สุด คือ สารกำจัดวัชพืช มีปริมาณ 27,639 ตัน เป็นเงิน 3,260 ล้านบาท รองลงมาคือ สารกำจัดแมลง มีปริมาณ 19,525 ตัน เป็นเงิน 6,589 ล้านบาท และสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช มีปริมาณ

19,525 เป็นเงิน 914,321 ล้านบาท ซึ่งจะพบว่าประเทศไทยได้นำเข้าสารเคมีเป็นจำนวนมาก (ดวงใจ เนตรทิพย์, 2540)

ปัญหาผลกระทบของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีต่อผู้ใช้และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นนั้น สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมการใช้สารเคมีที่ไม่ถูกต้องของเกษตรกร (สุภาณี พิมพ์สมาน : 2541) และในปัจจุบันยังพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ยังไม่ถูกต้องมีการใช้สารเคมีอย่างฟุ่มเฟือย ใช้มากเกินไปจนมีความจำเป็น มีการปฏิบัติอย่างผิดวิธี ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำที่ระบุไว้ในฉลากอย่างเคร่งครัด ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของเกษตรกร จึงก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพร่างกายและ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จากการสำรวจพบว่าโรงพยาบาลมหาราช จังหวัดนครราชสีมา โดย นายแพทย์สุนทร ไทยสมักร รายงานผู้ได้รับพิษประมาณ ปีละ 160 ราย สถิติที่รับผู้ป่วยในแต่ละเดือนไม่ค่อยแตกต่างกัน ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ป่วยที่ไอน้ำยาฆ่าแมลงมารับการรักษาที่จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดหนึ่งที่เกษตรกรมีการปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งนิยมปลูกสลับทอดกันมาเป็นระยะเวลานาน และมีการเพิ่มผลผลิตทางการปลูกมากยิ่งขึ้น การปลูกมันสำปะหลังเกษตรกรต้องเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีเป็นอันมาก

อำเภอขามทะเลสอเป็นอีกอำเภอหนึ่งที่มีเกษตรกรปลูกมันสำปะหลังจำนวนมาก และมีโรงงานรับซื้อมันสำปะหลัง การปลูกมันสำปะหลังทำรายได้ให้กับเกษตรกร

เป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามการปลูกมันสำปะหลังพบปัญหาอีกมาก เช่น โรควัชพืชจากการศึกษาสภาพปัญหาผู้ศึกษาจึงเลือกพื้นที่ดังกล่าวเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการทำเกษตรกรรมมาก เพราะมีการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง เพื่อนำประโยชน์จากการศึกษาไปเป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาผลกระทบของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังของ ตำบลบึงอ้อ อำเภอบางละมุง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ตำบลบึงอ้อ อำเภอบางละมุง จังหวัดนครราชสีมา
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ตำบลบึงอ้อ อำเภอบางละมุง จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ลักษณะบุคคล เศรษฐกิจ/สังคม เช่น อายุ การศึกษารายได้ประสบการณ์ในการทำเกษตร (ปลูกมันสำปะหลัง) พื้นที่ในการเพาะปลูกระยะเวลาในการใช้สารเคมี ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกรที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความรู้เกี่ยวกับสารเคมี และความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมี พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ พื้นที่ใน 4 หมู่บ้าน ของตำบลบึงอ้อ อำเภอบางละมุง จังหวัดนครราชสีมา คือ บ้านหนองกระทุ่ม บ้านกุ่มพะยา บ้านหนองกระโดนและบ้านดอนมะเกลือ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ทำการเกษตรที่มีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างกว้างขวางประชากรที่ใช้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่มีการปลูกมันสำปะหลังเขตตำบลบึงอ้อ อำเภอบางละมุง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม และสังเกตการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและผลกระทบของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และความเชื่อด้านสุขภาพที่แตกต่างกัน

ผู้ศึกษาได้ทำการเลือกแบบบังเอิญ หรือเลือกแบบสะดวก ทั้งหมด 4 หมู่บ้าน ของตำบลบึงอ้อ ได้แก่ บ้านหนองกระทุ่ม บ้านกุ่มพะยา บ้านหนองกระโดน และบ้านคอนมะเกลือ จำนวน 579 ครัวเรือน จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้จาก 4 หมู่บ้าน จำนวน 579 ครัวเรือน ซึ่งได้มาจากการสำรวจพื้นฐาน (จปฐ. ประจำปี 2551) กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 237 ครัวเรือน และผู้วิจัยได้สำรวจเบื้องต้น สถิติในการวิจัย คือสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นสถิติเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลหรือการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตาราง แผนภูมิ แผนภาพ หรือคำอธิบายการจัดเก็บข้อมูลต่างๆ เพื่อแสดงความหมายในเชิงจำนวนหรือปริมาณของสิ่งต่างๆ เช่น เพศ ความสูง อายุ น้ำหนัก รายได้ เป็นต้น หรืออาจแสดงความหมายในเชิงคุณภาพ เช่น เจตคติต่อวิชาชีพ การนับถือศาสนา เป็นต้น การนำข้อมูลเหล่านี้มาจัดจำแนกตามประเภทลักษณะ และจุดมุ่งหมายที่ผู้วิจัยต้องการทราบในรูปแบบของแผนภูมิหรือแผนภาพต่างๆ ก่อนตีความหมายเพื่อให้เข้าใจความหมายในธรรมชาติและลักษณะของข้อมูลเหล่านั้น สถิติเชิงพรรณนาจึงเป็นเพียงวิธีการหาข้อสรุปจากข้อมูลเท่านั้น ไม่มีเทคนิคพิเศษอะไรที่จะนำมาช่วยในการตีความหมายแต่อย่างใด

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลการสำรวจข้างต้น ซึ่งได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจะจำแนก

ออกเป็นแต่ละตอน โดยจะมีการแจกแจงและทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)

ผลการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคล

ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้เป็นเกษตรกรที่มีอาชีพหลักในการปลูกมันสำปะหลัง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 64.1 มีอายุระหว่าง 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 53.6 สถานภาพสมรส ร้อยละ 83.5 ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 77.9 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน ร้อยละ 29.1 จำนวนแรงงานในครอบครัว 3 คน ร้อยละ 29.1 เป็นเจ้าของพื้นที่ที่ปลูกมันสำปะหลังเอง ร้อยละ 85.2 รายได้จากการปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ยต่อปี มากกว่า 90,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 37.1 และระยะเวลาในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพื่อการปลูกมันสำปะหลัง มากกว่า 3 ปีขึ้นไป ร้อยละ 46.4

ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และผลกระทบของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีกำจัดวัชพืช และผลกระทบของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช แบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่ ความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และความรู้ในการใช้อุปกรณ์

เกษตรกรส่วนใหญ่จะอ่านฉลากคำแนะนำข้างขวดบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นสิ่งจำเป็นจำนวน 237 คน ร้อยละ 100

ตรวจสอบอุปกรณ์การฟัน เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการฟันสารเคมี จำนวน 237 คน ร้อยละ 100 ในขณะที่เกษตรกรฉีดฟันสารเคมีนั้นจะขึ้นอยู่กับเนื้อที่ทางลมเสมอ จำนวน 237 คน ร้อยละ 100 ก่อนการฉีดฟันมีการผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะต้องทำในบริเวณที่ไม่มีลมพัดเพื่อป้องกันไม่ให้สารเคมีฟุ้งกระจายในอากาศ จำนวน 237 คน ร้อยละ 100 การสวมชุดป้องกันสารเคมี เช่น กางเกงขายาว ผ้าปิดจมูก ถุงมือ แว่นตา หมวกกรองเท้าบูต จำเป็นต้องสวมใส่ให้มิดชิดทุกครั้งเพื่อป้องกันอันตรายจากสารเคมี จำนวน 237 คน ร้อยละ 100

ความเชื่อด้านสุขภาพ

ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช แบ่งเป็น 6 ประเภท ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช การรับรู้ความรุนแรงของโรคจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันตนเองจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันตนเองจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช แรงจูงใจด้านสุขภาพ และปัจจัยชักนำให้ปฏิบัติตนเพื่อป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่า 3 เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช การไม่สวมชุดป้องกันสารเคมีจะทำให้มีโอกาสเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยจากพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรเห็นด้วยทั้งหมดจำนวน 237 คน ร้อยละ 100 รองลงมา การฟันสารเคมี

กำจัดศัตรูพืชในแปลงมัน ลำปะหลังบ่อยครั้งจะมีโอกาสเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยจากพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ใช้สารเคมี เห็นด้วยจำนวน 232 คน ร้อยละ 97.9 และการได้รับพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืชบ่อยครั้งทำให้เกิดการสะสมสารเคมีในเลือดและก่อให้เกิดมะเร็ง เห็นด้วยจำนวน 215 คน ร้อยละ 90.7 การรับรู้ความรุนแรงของโรคจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ประชากรส่วนใหญ่เห็นด้วย โรคที่เกิดจากพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นโรคที่เรื้อรังจะทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูงและทำให้เป็นภาระต่อครอบครัว จำนวน 230 คน ร้อยละ 97.7 รองลงมาคือ การได้รับพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืชบ่อยครั้งทำให้เกิดการสะสมสารเคมีในเลือดและก่อให้เกิดมะเร็ง เห็นด้วย จำนวน 215 คน ร้อยละ 90.7 เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นด้วย กับการรับรู้อุปสรรคในการป้องกันตนเองจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 214 คน ร้อยละ 90.3 เกษตรกรที่เห็นด้วย กับแรงจูงใจด้านสุขภาพว่าสุขภาพที่แข็งแรงปราศจากโรคภัยมีความสำคัญมากกว่าการมีเงินทองจำนวนมาก จำนวน 235 คน ร้อยละ 99.2 เกษตรกรที่เห็นด้วยกับปัจจัยชักนำให้ปฏิบัติตนเพื่อป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 230 คน ร้อยละ 97.0

พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ พฤติกรรมก่อนการฉีดฟันสารเคมีกำจัดศัตรูพืช พฤติกรรมขณะฉีดฟันสารเคมีกำจัด

ศัตรูพืช และพฤติกรรมหลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการปลูกมันสำปะหลัง ผลการศึกษาพบว่า

พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในขั้นตอนก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรมีระดับการปฏิบัติทุกครั้งเรียงลำดับดังนี้ ต้องได้ตรวจสอบอุปกรณ์การพ่นสารเคมีให้อยู่ในสภาพที่ดีก่อนการใช้งาน ต้องอ่านฉลากให้เข้าใจและผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตามคำแนะนำบนฉลากทุกครั้ง ต้องสวมถุงมือ ผ้าปิดจมูก และใช้ไม้ในการคนผสมหรือถ่ายเทสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ต้องเลือกชนิดสารเคมีกำจัดศัตรูพืชให้เฉพาะเจาะจงกับแมลงศัตรูพืชที่ระบาดในแปลง

พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในขั้นตอนขณะการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรมีระดับการปฏิบัติทุกครั้งเรียงลำดับดังนี้ ต้องเลือกเวลาในช่วงเช้าหรือตอนเย็นที่แสงแดดไม่ร้อนจัดและจะฉีดพ่นในขณะที่ลมสงบ ในขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชร่างกายของท่านต้องยืนเหนือลมเสมอ ไม่สูบบุหรี่ ดื่มน้ำ หรือรับประทานอาหารในขณะที่ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชต้องสวมชุดป้องกันสารเคมี เช่น เสื้อแขนยาว กางเกง ถุงมือ หน้ากาก/ผ้าปิดจมูก แว่นตา ผ้าปิดปาก หมวก/ผ้าโพกศีรษะ และรองเท้าบูต

พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในขั้นตอนหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรมีระดับการปฏิบัติทุกครั้งเรียงลำดับดังนี้ หลังจากที่ท่านพ่นสารเคมี

กำจัดศัตรูแล้วต้องอาบน้ำ ฟอกสบู่ ชำระล้างร่างกาย และซักเสื้อผ้าก่อนที่จะไปทำกิจกรรมอื่น ต้องจะทำความสะอาดอุปกรณ์การพ่นสารเคมีเมื่อเสร็จงานทุกครั้ง หลังจากฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชภายใน 1-3 วัน ต้องเข้าไปตรวจแปลงเพื่อดูว่าแมลงศัตรูพืชยังเหลืออยู่หรือไม่ และ ภาชนะบรรจุสารเคมีที่ใช้หมดแล้วจะต้องนำไปจุดหลุมฝังกลบบนดินให้มีฉิดทุกครั้ง

เกษตรกรมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้องและปลอดภัยทั้ง 3 ขั้นตอนจะเห็นได้ว่า มีระดับการปฏิบัติที่มีค่าสูงในแต่ละเรื่องนั้น ของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชแต่ละชนิดดังข้อมูลข้างต้น พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่มีผลต่อสุขภาพมนุษย์ในเรื่องในขณะที่ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชร่างกายของท่านจะต้องยืนเหนือลมเสมอ ไม่สูบบุหรี่ ดื่มน้ำ หรือรับประทานอาหารในขณะที่ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชต้องสวมชุดป้องกันสารเคมีฯ หลังจากที่ท่านพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชแล้วต้องอาบน้ำ ฟอกสบู่ ชำระล้างร่างกาย และซักเสื้อผ้าก่อนที่จะไปทำกิจกรรมอื่น เพื่อเป็นการลดการตกค้างในร่างกาย

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ความรู้เกี่ยวกับการสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช กับพฤติกรรมการใช้สารเคมี

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ความรู้เกี่ยวกับ

การสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช กับพฤติกรรมการใช้สารเคมี มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาก จะมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชน้อย หรือถ้าความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับการใช้สารเคมีน้อย จะมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาก ส่วนความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และความรู้เกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ดังตารางที่ 14 ความความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ความรู้เกี่ยวกับการสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

สรุป อภิปรายผลการศึกษา

พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ มีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีกำจัดวัชพืช และผลกระทบของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีการป้องกันการใช้ งานเนื่องจากเกษตรกรมีความรู้ในการใช้ อย่างดีสอดคล้องกับ สุภาพ มณีรัตน์ (2542) และ อุดลย์ ชัยชนะ (2544) ที่พบว่าการศึกษา การได้รับข่าวสารการได้รับคำแนะนำส่งเสริม แหล่งจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์ ในการป้องกันกำจัดศัตรูมีความสัมพันธ์กับวิธี

ป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีความรู้สูงเกี่ยวกับหลักการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ส่วนในเรื่อง การเก็บสารเคมีที่เหลือจากการฉีดพ่นไว้ใช้ครั้งต่อไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีกำจัดวัชพืช และผลกระทบของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในเกณฑ์ดีมาก ถึงแม้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ก็ยังคงใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่เช่นเดิม เพื่อให้มันสำปะหลังให้มีสภาพสมบูรณ์เพื่อเป็นเพิ่มผลผลิตต่อไป แต่ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของเกษตรกรนั้นอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งจะสอดคล้องกับ วิเชียร ศรีวิชัย (2541) ที่พบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงอยู่ในระดับสูง พฤติกรรมป้องกันตนเองอยู่ในระดับดี โดยพบว่าเกษตรกรมีการป้องกันตนเองที่ดีในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

สำหรับการศึกษาในประเด็นเรื่อง พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในการปลูกมันสำปะหลัง 3 ขั้นตอน คือ ก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ขณะใช้สารเคมีพ่น และหลังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ระดับการปฏิบัติมาก กล่าวคือ เมื่อมีการสัมผัสถูกสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะรีบล้างออก การทำความสะอาดร่างกายทันทีหลังจากใช้สารเคมี ทำให้ทราบว่า การปฏิบัติของเกษตรกรที่ถูกต้องในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีพิษ และอันตรายต่อสุขภาพผู้ใช้ที่มีการสัมผัสจากการใช้ที่ไม่ได้ตั้งใจ มีการล้างออก ทำความสะอาดร่างกายทันทีหลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้พิษ

ของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เข้าสู่ร่างกายทางผิวหนัง สอดคล้องกับการศึกษาของ ดนัย เห่ง (2542) และอังคณา อ่างทอง(2545) ที่พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอย่างถูกต้อง เช่น การอาบน้ำหลังจากการฉีดพ่นสารเคมี กำจัดศัตรูพืชทันทีเมื่อถูกสารฆ่าแมลง และยาฆ่าหญ้า ถูกผิวหนัง รับล้างออกทันทีด้วยน้ำสบู่ หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหาร ดื่มน้ำ หรือพูดคุยขณะฉีดพ่นสารเคมี เนื่องจากเกษตรกรต้องทำงานแข่งกับเวลาในการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ที่ใช้เวลาที่สั้นที่สุด เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้าสู่ร่างกาย

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่าง ซึ่งให้เห็นว่าเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในการใช้อย่างระมัดระวังหรือมีการป้องกันตนเองหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพื่อเป็นการลดพิษภัยของสารเคมีที่จะส่งผล

กระทบต่อสิ่งแวดล้อม ประเด็นนี้จะคล้ายกับการศึกษาของ ดวงใจ เนตรทิพย์ (2540) และบุญตา กลิ่นมาลี (2540) ที่พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชนิด ประสิทธิภาพของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชไม่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องของเกษตรกร และความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีไม่มีความสัมพันธ์ จะเห็นได้ว่าการศึกษาค้นคว้าถึงกันกล่าวคือเกษตรกรมีความตระหนักถึงอันตรายของสารเคมีป้องกันศัตรูพืชเกือบทุกประเด็น แต่กลับมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีที่แสดงให้เห็นว่าไม่มีความตระหนักต่อปัญหาดังกล่าว

ปัญหาที่พบจากการศึกษาดังกล่าวและจากการศึกษาครั้งนี้ จึงยืนยันได้ว่าเกษตรกรยังคงต้องใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการปลูกมันสำปะหลัง หรืออาจเป็นเพราะความรู้ที่มีส่วนสำคัญต่อการสร้างความตระหนักนั้นมีอิทธิพลไม่เพียงพอที่จะทำให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชนี้ลดลงเพราะเกษตรกร ไม่มีการใช้สารสกัดจากธรรมชาติเลย ย่อมส่งผลให้เกษตรกรยังคงใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืชในแปลงมันสำปะหลังต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร. (2552). รายงานข้อมูลการนำเข้าสารเคมีทางการเกษตร ปี พ.ศ. 2542 . [Online]. Available : <http://www.doa.go.th/ard>.
- ดนัย เห่ง. (2542). การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ดวงใจ เนตรทิพย์. (2540). การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในระดับไร่นาขนาดเล็กบริเวณตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญตา กลิ่นมาลี. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดเกษตรกร หมู่บ้านท่าแลง ตำบลท่าแลง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสาธารณสุขศาสตรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิเชียร ศรีวิชัย. (2541). ความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการส่งเสริมสุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุภาณี พิมพ์สมาน. (2541). การศึกษาวิธีทางเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อใช้ในการตรวจสอบการสร้างความต้านทานต่อสารฆ่าแมลงของแมลงศัตรูผัก. รายงานการวิจัย คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภาพ มณีรัตน์ . (2542). ปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรบ้านแม่สาใหม่ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา. (2551). ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) จังหวัดนครราชสีมา. [Online]. Available : <http://www.cddkorat.com/index.php/bmn>
- อดุลย์ ชัยชนะ. (2544). ความรู้และการปฏิบัติการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูกระเทียมของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกกระเทียมฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อังคณา อ่างทอง. (2545). ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงในการปลูกผักของเกษตรกร ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.